

TRAGANJE ZA SMISLOM

Tanja Kragujević : STAKLENA TRAVA

Agora, Zrenjanin, 2009.

Monaška odanost poeziji, dosegnuta zrelost u relativnoj tišini zaglušne buke pevanja mnogih starijih i novih, mladih i mlađih pesnika i poetesa, sasvim se izdvaja poezija Tanje Kragujević i osigurava joj mesto u sazvežđu srpske poezije, ali ne senzibilnošću tako zvanog „ženskog“ pisma u nadpevanju sa „muškom“ književnošću, što smatram bespredmetnim razgovorom u moru jalovosti, već kao pesnika čiji je doprinos neprekidnom zrenju srpske poezije evidentan.

Nužno je samo podsetiti na osobinu njene poezije, a to je da je ona moderna. Između ostalog, kod Tanje Kragujević moderno je u poeziji uopšte, kao npr. osećanje tradicije i uzimanje od nje samo onoga što joj je sredno i nužno, ali je moderno i spontano pevanje, umetnost radi ljudske duše. Međutim, nužno je postaviti i neke orjentire u okviru kojih nam je dozvoljeno da krajnje subjektivno promišljamo o poeziji Tanje Kragujević. Knjiga STAKLENA TRAVA (2009) jeste izbor iz osamnaest pesničkih zbirki. Posvećenost poeziji uvećava unutrašnje granice mogućnosti njenog pevanja i mišljenja, širi poglede iz sasvim raslojenog bitka. Sama pesnikinja ukazuje na moguće značenje svoje poezije. Pesničku knjigu DIVLJI BULEVAR prati takvo otkrivanje, ona ga je nazvala „U podnožju pesme“, a nije nezanimljiv ni njen postupak spajanja u celinu, misaonu, ritmičku i značenjsku, formu pesme i formu proznog iskaza. Dakle, za svoj pesnički napor Tanja Kragujević kaže: „Jednom rođena, idući svojim putem pesma, čedo duha i jezika, ili jezika-duha, okrzne i poneki od svoji ranijih života, koji su je začeli, a ostali iza nje, davni a neiskazani.“ Pesma, vitez sušte prozračnosti duha i jezika, ugrađuje svoje pesničko iskustvo u budući kamen pamćenja. Pesme Tanje Kragujević nose sećanje na prirodu ali i život u urbanom okruženju, lutajući između nevidljivog pejzaža i treperenja sopstvene duše. Ona nam predstavlja različito lice ljubavi, sjaj iskrenosti, haos erosa i čarobne trenutke spajanja drugog u sebi i sebe u drugom. Luk emocija ide od hladne zaumnosti do uzavrele neposrednosti.

Za neke svoje pesme pesnikinja se okreće sveštenicima poezije njoj srodnog pesničkog iskustva: Brodskom, Danilu Kišu, Vasku Popi...oni su joj duhovna veza sa svetom prošlim i budućim koji čine jedinstvo poezije, večnog pesnikovog traganja za smislom. Danilo Kiš je veza među vekovima, i međaš za novi vek. Poezija Tanje Kragujević je obeležena znakom „ranog mleka“ tj. nosi značenja sa izvora jezičke tradicije i svakodnevnog kulturnog pamćenja; a jezički znak Tanje Kragujević je vezan za Vaska Popu. Težnja ka redukciji i ekonomičnosti bezbrojnih značenja, ona je tumač slutnje, značenja --- poezije kao rastvaranja kore: ljudske duše kože-oklopa oko najintimnijeg duhovnog i fizičkog i materijalnog u kosmičkim razmerama, ali i prodor u samu, malenu ćeliju života.

Smisao pevanja Tanje Kragujević realizuje se na dva nivoa: planu jezika i planu razrešenja drame pesničkog subjekta kao univerzalnog problema pevanja mišljenja, svesno težeći redukovanom poimanju percepcije sveta, pesnikinja nas vraća nekim predelima i zvucima u dubine našeg sećanja u kojima vaskrsavaju predeli zbilje. Ta drama se problematizuje bez eksplicitnih postavki i rešenja, krajnje

subjektivno iz realnog sveta koji se materijalizuje pesmom ili sa izvora pesničkog iskustva kao prepevanje opevanog na nov način. Pjesma ništi strah i strepnju na putu traganja jer obitava na promajnim mestima gde je jezik i sećanje sveže do koštane srži. Nevidećem oku pjesma naseljena bojama, svetlošću, zvukom, znacima i značenjima možda liči na kaos, mada joj je zakonitost i suština organizovana višeznačenjem. Dakle, istraživanje večnog pitanja bivstva iskazano je u relaciji: čovek tj. materijalizovan svet i reč, materijalizacija duha i to u liniji razvoja koja počinje od "I bi reč", što znači da je reč postal telo da bi telo postalo reč-pjesma. Pesnikija se bavi lirskom raspravom o jeziku. Tek su naznačene njene slutnje istine, verbalizam kao sitan vez zlatnom žicom po pesnikovom biću. Jezik desakralizuje slike svakodnevice, svet je promišljen pomoću reči. Pjesma se kreće od jednostavnog ka izlomljenom, redukovanom i slutećem prvenstveno u jeziku. Jezik Tanje Kragujević je iskušavanje njenih ukupnih mogućnosti: on je figurativan, nosi vanlični plan ali i snagu subjektivnog iskazivanja pesnikovog bića. Za ovaj iskaz pogodan je primer pesme "Puževno pismo". Jednostavan pužev srebrnkasti trag znači i trag života, i trag srme kao veze među bićima i stvarima, i trag kao spona između bića i nebića, i trag kao pukotina u materijalnom makro i mikro svetu u vremenu. Dramatičnost njenog pevanja u urbanom okruženju traži simbole vidljivog sveta ali i nepredvidive znake suštine njenog bića, suštinu smisla njene duše, svedočenje u vremenu i o jeziku. Urbani pesnički subjekat, zatvoren u sebe, sam okrenut sebi, sam sebi i potpora i muka, birajući "nepesničke" teme fiksira ironijski odnos prema svetu, a taj odnos je izražen neprekidnom potragom za mogućnostima jezika.

Od onog "I bi reč" razvija se u širokom luku misaonost, osećajnost i sposobnost korišćenja ali i razvijanja jezika, do naoko prisutnog paradoksa: njene pesme su slike amalgamisane u jednu tačku i to je lepeza njenih značenja. Kao da se baš na Tanju Kragujević odnose reči jednog drugog pesnika koji, kao i ona, očekuje saradnju čitaoca u konačnom stvaranju pesme. "Siromah je onaj koji ne vidi dalje od onoga što vidi".

Matica srpska je u svojoj ediciji "Prva knjiga" 1966. predstavila poeziji sklonoj javnosti mladog pesnika Tanju Kragujević knjigom VRATIO SE VOLOĐA za koju ona dobija Brankovu nagradu. Tako sjajno započinje niska poetskih knjiga, za tolike godine njih osamnaest. U knjizi STAKLENA TRAVA dat je reprezentativni izbor poezije Tanje Kragujević, hronološkim redom izlaženja knjiga, i to samo onih zbirki i pesama koje je priređivač Nenad Šaponja, uzeo kao represent jednog modernog poetskog izraza. U knjizi ima petnaest poetskih celina, te se čini rastresena, ali pažljivo oko sagledava vertikalnu njenu poezije. Pošavši od slike, prajezgra pesme, samo mislima označava put, a jedina sloboda se osvaja jezikom koji se širi ili skuplja u stih-pesmu. Istrajno, već četiri decenije, narasta pesnička reč Tanje Kragujević. Od prve knjige do danas ona je živo prisutna objavljujući poeziju, prikazuje i književnu kritiku u Letopisu Matice srpske, Dnevniku i mnogim književnim časopisima. Njen esejistički rad je nagrađen 1976. godine nagradom "Isidora Sekulić", "Milan Bogdanović" za književnu kritiku, a dobila je 2009. nagradu "Milica Stojadinović Srpkinja" Kulturno proevetne zajednice Vojvodine.

Zagledana u dve reke Tanja Kragujević gleda u prošlost i budućnost, u stvarnost jezika i njegovog značenja, veličanstvenog i tajnovitog prabića svakog pesnika.

Tekst napisan početkom 2010. godine, a objavljen u "Književnim novinama", Beograd, br.1184, str.7

U Novom Sadu, 29. Dec.2010.

mr Mirjana Anđelković